

ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานและผลกระทบต่อ
ทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยของพนักงาน ณ ฟาร์มไก่แห่งหนึ่ง
HAZARD FACTORS OF WORK ENVIRONMENT AND OCCUPATIONAL
HEALTH EFFECT TO WORKERS IN A CHICKEN FARM

กัญจนพร จันทอง¹ อุษาวดี ไพราม² อนุสรณ์ เป้าสูงเนิน²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานของพนักงานฟาร์มไก่ และเพื่อศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานของพนักงานที่ปฏิบัติงานทั้งหมดในฟาร์มไก่ จำนวน 35 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ มีระดับคะแนนตั้งแต่ 1 – 3 โดยแบบสอบถามผ่านการประเมินดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่า 1.0 และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามได้ค่า 0.804 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานด้านชีวภาพอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.37 \pm 0.73$) ได้แก่ การสัมผัสสิ่งปนเปื้อนของสัตว์ รองลงมาคือปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานด้านการยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26 \pm 0.56$) ได้แก่ การบิดเอี้ยวลำตัว ก้ม โค้งตัวเพื่อยกสิ่งของ ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานด้านเคมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.14 \pm 0.55$) ได้แก่ สัมผัสฝุ่นละอองจากอาหารสัตว์ ปัจจัยคุกคามด้านจากสภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.94 \pm 0.41$) ได้แก่ การปฏิบัติงานในพื้นที่มีเสียงดังอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยคุกคามสภาพแวดล้อมการทำงานด้านจิตสังคมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.54 \pm 0.50$) ได้แก่ รับผิดชอบภาระงานที่หนักเกินไป สำหรับผลกระทบต่อสุขภาพอาชีวอนามัยด้านการยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.01 \pm 0.44$) ได้แก่ อาการปวดแขน ข้อมือ ต้นคอ หลังและปวดเมื่อยไปทั่วหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71 \pm 0.57$) ได้แก่ มีอาการระคายเคืองดวงตา ปวดตาจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่แสงสว่างไม่เพียงพอ มีอาการหุ้อ ปวดหู

¹ นักศึกษา สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อีเมลล์ 6140215110@nrru.ac.th

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อีเมลล์ usawadee.p@nrru.ac.th

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อีเมลล์ anusorn.p@nrru.ac.th

หรือปวดศีรษะจากเสียงเครื่องให้อาหารไก่ และมีปวดศีรษะ อ่อนเพลียจากการทำงานในที่อากาศร้อนอบอ้าว ผลกระทบสุขภาพอาชีพของชาวนาเลี้ยงด้านเคมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71 \pm 0.57$) ได้แก่ มีอาการคันบริเวณผิวหนัง หรือมีอาการหายใจลำบาก หายใจไม่เต็มปอดจากการสูดดมหรือสัมผัสฝุ่นละอองของอาหารสัตว์ และระคายเคืองตา น้ำตาไหล แสบคันบริเวณผิวหนังที่สัมผัสกับสารเคมีฟอรัมาลิน, สารโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต (ต่างทับทิม) ผลกระทบสุขภาพอาชีพของชาวนาเลี้ยงด้านชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.40 \pm 0.49$) มีอาการมือลอก เท้าเปื่อย ติดเชื้อรา มีความผิดปกติบริเวณผิวหนัง หรือมีอาการผื่นขึ้นจากความชื้น และผลกระทบสุขภาพอาชีพของชาวนาเลี้ยงด้านจิตสังคมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.31 \pm 0.47$) ได้แก่ มีภาวะความเครียดจากการทำงาน มีภาวะหมดไฟหรือรู้สึกหมดพลังในการทำงาน (Burnout syndrome)

คำสำคัญ: ปัจจัยคุกคาม, สภาพแวดล้อมการทำงาน, ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพของชาวนาเลี้ยง

Abstract

This research was cross-sectional descriptive study and aimed to study of hazard factors of work environment and study occupational health effect from work environment among workers in a chicken farm. The research sample was workers in a farm 35 persons were assessed by questionnaire as the data collection tool and questionnaire was rating scale reference Likert scale by separated points 3 level since 1 – 3 level. The questionnaire was tested validity by experts and content validity was 1.0 for reliability was 0 .8 0 4. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The result of hazard factors of work environment in biologicals hazard was high level ($\bar{X} = 2.37 \pm 0.73$) such the worker exposed waste of animals, ergonomics hazard was moderate level ($\bar{X} = 2.26 \pm 0.56$) such the worker lifting and bending things which its overload weight and twisted body during moved things, chemical hazard was moderate level ($\bar{X} = 2.14 \pm 0.55$) such the worker exposed dust of animal feed, physicals hazard was moderate level ($\bar{X} = 1.94 \pm 0.41$) such the worker exposed noise, psychological hazard was low level ($\bar{X} = 1.54 \pm 0.50$) such the worker the worker had over workload. For occupational health effect to workers in ergonomics effect was moderate level ($\bar{X} = 2.01 \pm 0.44$) such the worker pained arm wrist nape back and body, physicals effect was moderate level ($\bar{X} = 1.71 \pm 0.57$) such eye irritant, pained eye effect from insufficient light and hypoacusis, headache from exposed noise and fatigue from exposed heat, chemical effect was moderate level ($\bar{X} = 1.71 \pm 0.57$) such skin irritant, dyspnea effect from dust of animal feed and eye irritant, skin irritant from exposed formalin and potassium permanganate, biologicals effect was low level ($\bar{X} = 1.40 \pm 0.49$) such arm and foot skin off, rash from humidity and psychological effect was low level ($\bar{X} = 1.31 \pm 0.47$) such stress from work and burnout syndrome

Keywords: Hazard factors, Work environment, Occupational health effect

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

อุตสาหกรรมทุกประเภทย่อมมีความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพในสถานที่ทำงานไม่ว่าจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพและโรคที่มีความหลากหลายตามลักษณะงาน หรือปัจจัยที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับสัมผัสสิ่งคุกคามที่มีความแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม และปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับอาชีพเสี่ยงไก่เนื้อและการผลิตไก่เนื้อจึงทำให้อุตสาหกรรมประเภทนี้มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วจากปริมาณความต้องการบริโภคไก่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ (กรมปศุสัตว์, 2563) หากพิจารณาด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยของผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานในสถานประกอบการประเภทฟาร์มไก่พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสสัมผัสปัจจัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำงานไม่ว่าจะเป็นปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี การยศาสตร์ และด้านจิตสังคม (ศุภกฤษณ์ เสวะกะ, 2559) จากการสำรวจกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเสี่ยงต่อการได้รับสัมผัสสิ่งคุกคามจากสภาพแวดล้อมในการทำงานทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่ได้มีความตระหนักในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงานและได้ทราบถึงปัจจัยสิ่งคุกคามจากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยต่อผู้ปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในการศึกษาปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน และศึกษาผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานของผู้ปฏิบัติงานฟาร์มไก่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนำข้อมูลที่ได้มาส่งเสริมสุขภาพและจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อสถานประกอบการในการนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการป้องกันควบคุมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานของพนักงานฟาร์มไก่
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานของพนักงานฟาร์มไก่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือพนักงานทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่แห่งนี้ จำนวน 35 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปัจจัยคุกคาม และผลกระทบต่อสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน เป็นการประเมินการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงาน ประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยคุกคามด้านกายภาพ	ข้อที่ 1-3	จำนวน 3 ข้อ
2. ปัจจัยคุกคามด้านเคมี	ข้อที่ 4-6	จำนวน 3 ข้อ
3. ปัจจัยคุกคามด้านชีวภาพ	ข้อที่ 7-9	จำนวน 3 ข้อ
4. ปัจจัยคุกคามด้านการยศาสตร์	ข้อที่ 10-12	จำนวน 3 ข้อ
5. ปัจจัยคุกคามด้านจิตสังคม	ข้อที่ 13-15	จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ไม่เคย เป็นบางครั้ง ประจำ

คะแนน	1	หมายถึง ไม่เคย
คะแนน	2	หมายถึง เป็นบางครั้ง
คะแนน	3	หมายถึง ประจำ

จากระดับคะแนนการประเมินการสัมผัสสิ่งคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานดังกล่าวได้แบ่งมาตราส่วนประมาณค่าระดับออกเป็น 3 ช่วงเท่าๆ กัน แบ่งเกณฑ์คะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best,1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.00 – 1.66	ระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.67 – 2.33	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	2.34 – 3.00	ระดับสูง

ส่วนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน ประกอบไปด้วย

1. ผลกระทบจากสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ	ข้อที่ 1-3	จำนวน 3 ข้อ
2. ผลกระทบจากสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี	ข้อที่ 4-6	จำนวน 3 ข้อ
3. ผลกระทบจากสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพชีวภาพ	ข้อที่ 7-9	จำนวน 3 ข้อ
4. ผลกระทบจากสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านการยศาสตร์	ข้อที่ 10-12	จำนวน 3 ข้อ
5. ผลกระทบจากสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านจิตสังคม	ข้อที่ 13-15	จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ไม่เคย เป็นบางครั้ง ประจำ

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

คะแนน	1	หมายถึง ไม่เคย
คะแนน	2	หมายถึง เป็นบางครั้ง
คะแนน	3	หมายถึง ประจำ

จากระดับคะแนนการประเมินผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานดังกล่าว ได้แบ่งมาตราส่วนประมาณค่าระดับออกเป็น 3 ช่วงเท่าๆ กัน แบ่งเกณฑ์คะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.00 – 1.66	ผลกระทบระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.67 – 2.33	ผลกระทบระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	2.34 – 3.00	ผลกระทบระดับสูง

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามปัจจัยคุกคาม และผลกระทบสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเทคนิค IOC (Index of item objective congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 นำไปทดสอบ (Try Out) เพื่อความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มประชากรที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for Social Sciences) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมและผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัย จากสภาพแวดล้อมการทำงาน เท่ากับ 0.804 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปจึงยอมรับว่ามีความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

- 1) สํารวจและติดต่อพื้นที่เพื่อเข้าทำวิจัยและเก็บข้อมูล
- 2) วางแผนงานวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล
- 3) สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยคุกคาม และผลกระทบสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- 4) เข้าพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้แก่กลุ่มเป้าหมายรับทราบ
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในกลุ่มเป้าหมาย
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานและผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยของพนักงานฟาร์มไก่ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน

ส่วนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=35)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	51.4
หญิง	17	48.6
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 30 ปี	2	5.7
30-35 ปี	2	5.7
36-40 ปี	10	28.6
มากกว่า 41 ปีขึ้นไป	21	60.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	20	57.1
มัธยมศึกษา	10	28.6
ปวส. / อนุปริญญา	3	8.6
ปริญญาตรี	2	5.7
ตำแหน่งงาน		
หัวหน้างาน	4	11.4
แม่บ้าน	2	5.7
พนักงาน	25	71.4
ช่างซ่อมบำรุง	4	11.4
ประสบการณ์การทำงาน (ปี)		
น้อยกว่า 5 ปี	16	45.7
5 – 10 ปี	6	17.1
มากกว่า 10 ปี	13	37.1

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โรคประจำตัว		
ไม่มี	28	80.0
มี	7	20.0

ด้านข้อมูลทั่วไปของพนักงานทั้งหมด 35 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.4 มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ร้อยละ 60.0 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 57.1 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 45.7 และไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 80.0 ดังแสดงในตารางที่ 1

ส่วนที่ 2 ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน

ตารางที่ 2 ข้อมูลการประเมินการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงาน (N=35)

ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน	\bar{x}	SD.	ระดับการสัมผัส
ปัจจัยด้านกายภาพ			
1. ท่านสัมผัสความร้อนจากอุปกรณ์ที่ให้ความร้อน (ตู้ Heater) ในพื้นที่ปฏิบัติงาน	1.86	0.55	ปานกลาง
2. ท่านปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ	1.74	0.50	ปานกลาง
3. ท่านปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเสียงดังอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการทำงาน	2.14	0.69	ปานกลาง
รวม	1.94	0.41	ปานกลาง
ปัจจัยด้านชีวภาพ			
4. ท่านสัมผัสกับสิ่งปนเปื้อน เช่น ปัสสาวะ และอุจจาระของสัตว์	2.54	0.70	สูง
5. ท่านปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความเปียกชื้น	2.09	0.61	ปานกลาง
6. ท่านสัมผัสกับพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน และแมลงสาบ	2.29	0.78	ปานกลาง
รวม	2.37	0.73	สูง
ปัจจัยด้านเคมี			
7. ท่านสัมผัสฝุ่นละอองจากอาหารสัตว์	2.66	0.72	สูง
8. ท่านสูดดมกลิ่นของก๊าซหุงต้มในพื้นที่ปฏิบัติงานนานเกิน 1 ชั่วโมง	1.86	0.81	ปานกลาง
9. ท่านสัมผัสกับสารเคมีที่มีฤทธิ์กัดกร่อน เช่น ฟอรัมาลีน	1.77	0.54	ปานกลาง

ปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน	\bar{X}	SD.	ระดับการสัมผัส
และโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต (ต่างทับทิม)			
รวม	2.14	0.55	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการยศาสตร์			
10. ท่านออกแรงเกินกำลัง เพื่อยกสิ่งของที่มีน้ำหนักมาก	2.31	0.67	ปานกลาง
11. ท่านบิดเอี้ยวลำตัว ก้ม หรือโค้งตัวเพื่อยกสิ่งของ	2.34	0.68	สูง
12. ท่านทำงานซ้ำซากติดต่อกันนานเกิน 2 ชั่วโมง	2.03	0.82	ปานกลาง
รวม	2.26	0.56	ปานกลาง
ปัจจัยด้านจิตสังคม			
13. ท่านรับผิดชอบภาระงานที่หนักเกินไป	2.14	0.55	ปานกลาง
14. ท่านมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยดีกับเพื่อนร่วมงาน	1.37	0.59	ต่ำ
15. ท่านไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน	1.26	0.44	ต่ำ
รวม	1.54	0.50	ต่ำ

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ, ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง

ผลการประเมินการสัมผัสปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า ระดับการสัมผัสปัจจัยคุกคามด้านชีวภาพอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.37$, SD. = 0.73) ได้แก่ สัมผัสกับสิ่งปนื้อกูล เช่น ปัสสาวะ และอุจจาระของสัตว์ เป็นต้น ระดับการสัมผัสปัจจัยคุกคามด้านการยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, SD. = 0.56) ได้แก่ ท่านบิดเอี้ยวลำตัว ก้ม หรือโค้งตัวเพื่อยกสิ่งของ เป็นต้น ระดับการสัมผัสปัจจัยคุกคามด้านเคมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.14$, SD. = 0.55) ได้แก่ การสัมผัสฝุ่นละอองจากอาหารสัตว์ เป็นต้น ระดับการสัมผัสปัจจัยคุกคามด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.94$, SD. = 0.41) ได้แก่ ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเสียงดังอย่างต่อเนื่องตลอด มีการสัมผัสความร้อนจากอุปกรณ์ที่ให้ความร้อน (ตู้ Heater) และปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ และระดับการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านจิตสังคมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.54$, SD. = 0.50) ได้แก่ พนักงานรับผิดชอบภาระงานที่หนักเกินไป เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 2

ส่วนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพของอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน

ตารางที่ 3 ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพของอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน (N=35)

ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพของอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน	\bar{X}	SD.	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบด้านกายภาพ			
1. ท่านเคยปวดศีรษะ อ่อนเพลียจากการทำงานในที่อากาศร้อนอบอ้าว	1.71	0.66	ปานกลาง
2. ท่านเคยมีอาการระคายเคืองดวงตา ปวดตาจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่แสงสว่างไม่เพียงพอ	1.74	0.65	ปานกลาง
3. ท่านเคยมีอาการหูตึงชั่วคราว หูอื้อ ปวดหู หรือปวดศีรษะจากเสียงเครื่องให้อาหารไก่	1.74	0.70	ปานกลาง
รวม	1.71	0.57	ปานกลาง
ผลกระทบด้านชีวภาพ			
4. ท่านเคยมีอาการมือลอก เท้าเปื่อย ติดเชื้อราที่เล็บจากการปฏิบัติงาน	1.51	0.658	ต่ำ
5. ท่านเคยมีความผิดปกติบริเวณผิวหนัง หรือมีอาการผื่นขึ้นจากความชื้น	1.71	0.667	ปานกลาง
6. ท่านเคยเป็นโรคผิวหนังที่มีสาเหตุจากการทำงานขณะที่ท่านทำงานที่สถานประกอบกิจการแห่งนี้	1.00	0.000	ต่ำ
รวม	1.40	0.497	ต่ำ
ผลกระทบด้านเคมี			
7. ท่านเคยคันบริเวณผิวหนัง หรือมีอาการหายใจลำบากจากการสัมผัสฝุ่นละอองอาหารสัตว์	1.80	0.75	ปานกลาง
8. ท่านเคยหายใจลำบาก ปวดศีรษะ มึนงง อ่อนเพลียจากการได้รับกลิ่นก๊าซหุงต้ม	1.66	0.80	ต่ำ
9. ท่านเคยระคายเคืองตา/น้ำตาไหล แสบคันบริเวณผิวหนังที่สัมผัสกับสารเคมี ที่มีฤทธิ์กัดกร่อน เช่น ฟอรัมาลีน โปแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต (ต่างทับทิม)	1.74	0.56	ปานกลาง
รวม	1.71	0.57	ปานกลาง
ผลกระทบด้านการยศาสตร์			
10. ท่านเคยปวดแขน มือ ข้อมือและหลังจากการยกของหนักที่มีสาเหตุจากการทำงาน	2.17	0.514	ปานกลาง

ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพอนามัย จากสภาพแวดล้อมการทำงาน	\bar{X}	SD.	ระดับผลกระทบ
11. ท่านเคยปวดไหล่ ปวดต้นคอและหลัง หลังจากเอี้ยวตัวที่มีสาเหตุจากการทำงาน	2.09	0.373	ปานกลาง
12. ท่านเคยรู้สึกปวดเมื่อยไปทั้งตัวที่มีสาเหตุจากการทำงาน	1.89	0.631	ปานกลาง
รวม	2.09	0.445	ปานกลาง
ผลกระทบด้านจิตสังคม			
13. ท่านเคยมีความเครียดที่มีสาเหตุจากการทำงาน	1.63	0.598	ต่ำ
14. ท่านเคยมีภาวะหมดไฟในการทำงาน	1.43	0.558	ต่ำ
15. ท่านเคยขาดงาน หรือลางาน เนื่องจากความเบื่อหน่าย จากการทำงาน	1.06	0.236	ต่ำ
รวม	1.31	0.471	ต่ำ

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ผลกระทบระดับต่ำ, ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ผลกระทบระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง ผลกระทบระดับสูง

ผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า ระดับผลกระทบด้านการยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.01$, SD. = 0.44) ได้แก่ มีอาการปวดแขน ข้อมือต้นคอ และหลัง ปวดเมื่อยไปทั้งตัวหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายจากการออกแรงยกของที่มีน้ำหนักมาก ผลกระทบด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71$, SD. = 0.57) ได้แก่ มีอาการระคายเคืองดวงตา ปวดตาจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่แสงสว่างไม่เพียงพอ มีอาการหูอื้อ ปวดหู หรือปวดศีรษะจากเสียงเครื่องให้อาหารไก่ และมีปวดศีรษะ อ่อนเพลียจากการทำงานในที่อากาศร้อนอบอ้าว ผลกระทบด้านเคมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71$, SD. = 57) ได้แก่ คับบริเวณผิวหนังหรือมีอาการหายใจลำบากจากการสัมผัสฝุ่นละอองอาหารสัตว์ ระคายเคืองตา น้ำตาไหล แสบคันบริเวณผิวหนังที่สัมผัสกับสารเคมีฟอร์มาลีน โปแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต (ต่างทับทิม) เป็นต้น ผลกระทบด้านชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.40$, SD. = 0.49) มีความผิดปกติบริเวณผิวหนังหรือมีอาการผื่นขึ้นจากความชื้น เป็นต้น ผลกระทบด้านจิตสังคมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.31$, SD. = 47) ได้แก่ ความเครียดที่มีสาเหตุจากการทำงาน ภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout syndrome) และการขาดงาน หรือลางาน เนื่องจากความเบื่อหน่ายจากการทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าพนักงานสัมผัสปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมในการทำงานทางด้านชีวภาพอยู่ในระดับสูง เนื่องจากพนักงานต้องมีการสัมผัสสิ่งปฏิภูลของสัตว์อยู่เป็นประจำ แต่พนักงานได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยจากการสัมผัสปัจจัยด้านชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากพนักงานส่วนใหญ่มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลจึงส่งผลให้ไม่เกิดผลกระทบจากการสัมผัสสิ่งปฏิภูลของสัตว์ (โชติกา รณน้อย, 2553) ปัจจัยคุกคามด้าน

การยศาสตร์พนักงานสัมผัสอยู่ในระดับปานกลาง และพนักงานได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยจากการสัมผัสปัจจัยด้านการยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากลักษณะงานของพนักงานฟาร์มไก่มีการออกแรงยกของที่มีน้ำหนักมากและมีการใช้ท่าทางที่ไม่เหมาะสม และในบางลักษณะงานการทำงานมีการก้มเงยศีรษะขณะปฏิบัติงานซึ่งพนักงานจำเป็นต้องใช้แรงงานในทุกขั้นตอนการทำงาน ทำให้มีอาการปวดเมื่อยทั้งร่างกาย ปวดข้อมือไหล่ และหลัง (ฤทธิ์ตรงค์ เอมแยม และคณะ, 2563) ปัจจัยคุกคามด้านเคมีพนักงานสัมผัสอยู่ในระดับปานกลาง และพนักงานได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยจากการสัมผัสปัจจัยด้านเคมีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในกระบวนการทำงานของพนักงานในขั้นตอนการเตรียมโรงเรือนพนักงานต้องมีการใช้สารฟอร์มาลิน สารโพเทสเซียมเปอร์เมงกาเนต (ต่างทับทิม) และผลิตภัณฑ์ฆ่าเชื้อในการฉีดพ่นเพื่อฆ่าเชื้อในโรงเรือน แต่พนักงานไม่มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในขณะที่ใช้สารเคมี จึงส่งผลให้พนักงานมีอาการระคายเคืองตา น้ำตาไหล แสบคันบริเวณผิวหนังที่สัมผัสกับสารเคมี ร่วมกับคันบริเวณผิวหนังจากการสัมผัสฝุ่นละอองอาหารสัตว์ ปัจจัยคุกคามด้านกายภาพพนักงานสัมผัสอยู่ในระดับปานกลาง และพนักงานได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยจากการสัมผัสปัจจัยด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากลักษณะงานของการทำงานพนักงานฟาร์มไก่ส่วนใหญ่ทำงานในพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทไม่สะดวกจึงทำให้พนักงานได้รับผลกระทบจากการสัมผัสความร้อนจากบรรยากาศทั่วไป และสัมผัสความร้อนจากอุปกรณ์ที่ให้ความร้อนแก่ไก่ในฟาร์มจึงทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย ปวดหัว (วชิระ สุริยะวงศ์ และคณะ, 2563) และพนักงานยังสัมผัสเสียงดังจากเครื่องให้อาหารไก่จึงส่งผลกระทบต่อพนักงานเกิดอาการหูอื้อ หูตึงขณะปฏิบัติงาน และพื้นที่การทำงานมีแสงสว่างไม่เพียงพอเนื่องจากลักษณะการทำงานในฟาร์มไก่เป็นลักษณะงานหยาบจึงทำให้มีการติดตั้งหลอดไฟเป็นจำนวนน้อยแต่การทำงานในบางพื้นที่ก็ส่งผลให้พนักงานมีอาการปวดตาในพื้นที่ที่แสงสว่างไม่เพียงพอ ปัจจัยคุกคามด้านจิตวิทยาสังคมพนักงานสัมผัสอยู่ในระดับต่ำ และพนักงานได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยจากการสัมผัสปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมอยู่ในระดับต่ำ ถึงแม้ว่าผลจากการตอบแบบสอบถามของพนักงานจะพบความเครียดที่มีสาเหตุจากการรับผิดชอบภาระงานที่หนักเกินไป แต่พนักงานทุกระดับที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่นี้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และมีการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้พนักงานได้รับผลกระทบด้านจิตสังคมที่มีสาเหตุจากการทำงานน้อย (ปาณิภา เสียงเพราะ และคณะ, 2557)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่ที่อยู่ในระดับสูงคือปัจจัยคุกคามด้านชีวภาพ ระดับปานกลางคือปัจจัยคุกคามด้านกายภาพ เคมี การยศาสตร์ และระดับต่ำคือปัจจัยคุกคามด้านจิตวิทยาสังคม แต่ผลกระทบด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานกลับพบว่าการสัมผัสปัจจัยด้านชีวภาพ และจิตวิทยาสังคมอยู่ในระดับต่ำ และผลกระทบด้านสุขภาพอาชีวอนามัยจากสภาพแวดล้อมการทำงานปัจจัยด้านกายภาพ เคมี การยศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลประเมินปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ควรจัดให้มีการอบรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลและให้ทราบถึงความเป็นอันตรายของสารเคมี และเสียงดังให้กับพนักงาน เพื่อสร้างความตระหนักในการทำงานที่ปลอดภัย
- (2) ควรมีการใช้เครื่องทุ่นแรง หรือติดตั้งสายพานลำเลียงสิ่งของเพื่อลดปัญหาด้านการยศาสตร์ของพนักงาน
- (3) ควรมีการติดตั้งหลอดไฟในพื้นที่การทำงานเพื่อเพิ่มแสงสว่างในพื้นที่การทำงาน และลดอุบัติเหตุในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรจัดให้มีการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อนำไปประเมินผลและสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) ควรจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยง หรือนำผลข้อมูลด้านสุขภาพของพนักงานที่เก็บบันทึกที่ห้องปฐมพยาบาลของสถานประกอบการนำมาวิเคราะห์เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย
- (3) ควรศึกษาตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมการทำงานและผลกระทบทางด้านสุขภาพอาชีพอนามัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ไก่. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <https://dld.go.th/th/index.php/th/?fbclid=IwAR1eQ4DcVxOFRErfP6eAM67bbilP12mUbr1sfEa2gwuuRmsplOQFBTLVeDg> [2564, 15 กันยายน]
- โชติกา รัตน้อย. (2553). สิ่งคุกคามสุขภาพและภาวะสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/253239> [2564, 15 กันยายน]
- ปาณิภา เสียงเพราะ, ทศนีย์ รวีรุกุล และอรวรรณ แก้วบุญชู. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเฉพาะทางโรคมะเร็ง เขตภาคกลาง. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 8(1), 17-27. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JHR/article/view/27845> [2564, 15 กันยายน]
- วชิระ สุริยะวงศ์, นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี, วิไลพรรณ ใจวิไล, ธาณี แก้วธรรมานุกุล และชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์. (2563). ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. 43(1), 30-41. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <file:///C:/Users/WiN%2010%20Pro/Downloads/nukkujo,+04+%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8%B0.pdf> [2564, 15 กันยายน]

ศุภกฤษณ์ เสวะกะ. (2559, น.30-31). ปัจจัยคุณภาพ การเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากการ
ทำงานของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลประตูป่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
: <http://repository.cmu.ac.th/handle/6653943832/39384> [2564, 15 กันยายน]

ฤทธิรงค์ เอ็มแยม, วีระพร ศุทธากรณ์ และกรรณิการ์ ณ ลำปาง. (2563). ปัจจัยคุณภาพจากการทำงานและ
ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของเกษตรกรเลี้ยงโคนม อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสาธารณสุข
ล้านนา. 16(2), 13-24 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : [https://he02.tci-thaijo.org/index.php/LPHJ/article
/view/244213](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/LPHJ/article/view/244213) [2564, 15 กันยายน]